

15. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009r. Nr 4, poz.17).
16. Sprawozdanie z prac oświatowo-zdrowotnych w Przedszkolu Samorządowym nr 15 w Białej Podlaskiej za II półrocze roku szkolnego 2009/2010.
17. Syrek E., Borzucka-Sitkiewicz K., Edukacja zdrowotna, Warszawa 2009.
18. Turner J. S., Helms D. B., Rozwój człowieka, Warszawa 1999, s. 219-221.
19. Vasta R., Haiti M., Miller S., Psychologia dziecka, Warszawa 1995.
20. Wojnarowska B., Biomedyczne podstawy kształcenia i wychowania. Podręcznik akademicki, Warszawa 2010.
21. Wojnarowska B., Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki, Warszawa 2007.
22. www.przedszkole-piętnastka.republika.pl/misja.htm z dnia 29.08.2013.
23. Ziajka-Piontek A., Formy wspomagania dzieci w procesie adaptacji do przedszkola, „Edukacja w przedszkolu” 2008, nr 1.

Yelena Konovalyuk, Zofiya Kubynska. Health saving education in the work of preschool educational institution number 15 in Byala Podlyaska.

The article considers the educational activities of the Polish preschool educational institution number 15 in Byala Podlyaska in the context of health saving education. The authors examine the current value of the health care in the process of preschool education, when children's basic skills and attitudes to their own health and the health of others are formed. The authors consider the main aspects of the preschool child development, present the concept of health saving education and explain its importance in contemporary educational process. The description and analysis of the pre-school educational institution work in the context of health saving education are given in the article.

Key words: pre-school education, health saving education.

УДК 37.0

Т. І. Чернецька

**ДОШКІЛЬНИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ ДИТИНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРШОМУ КЛАСІ**

У статті йдеться про сприймання дітьми природи, яке організовується педагогами та батьками безпосередньо чи опосередковано або відбувається без їхнього керівництва. Розкриття матеріалу здійснено шляхом аналізу психофізіологічних можливостей дітей дошкільного віку та змістового контенту дошкільної освіти як передумови ефективної організації навчально-дослідницької діяльності в першому класі.

Ключові слова: зоровий аналізатор, слуховий аналізатор, нюхові, смакові та тактильні відчуття, мислення, мовлення, пам'ять, уява, увага, види діяльності, навчально-дослідницька діяльність.

Постановка проблеми. Поняття «навчально-дослідницька діяльність» розглядається як цілеспрямована й упорядкована сукупність дій, що забезпечують мотиваційну й активну включеність дитини в процес навчального пізнання, у ході якого досліджується суб'єктивно нова проблема. Основу проблеми складає протиріччя між новими пізнавальними цілями, завданнями, наявними в дитини способами дій та попереднім досвідом або між новими навчальними ситуаціями та попереднім досвідом. Протиріччя, що виникає, розв'язується за допомогою суб'єктивно нових для дитини знань, способів дій, удосконалених операцій. Опору для додання протиріччя складає попередньо

набутий дитиною навчальний та життєвий досвід. А відтак, виникає потреба в з'ясуванні змістового концепту попередньо набутого досвіду.

Мета статті полягає в розкритті змістового контенту дошкільної освіти як передумови ефективної організації навчально-дослідницької діяльності в першому класі, окресленні психофізіологічних можливостей дітей дошкільного віку, висвітленні результатів сприймання дітьми природи, яке організовується педагогами та батьками безпосередньо чи опосередковано або відбувається без їхнього керівництва.

Виклад основного матеріалу. У дошкільний період цілісне сприймання дитиною природи здійснюється за таких підходів:

- 1) без керівництва посередниками (дитина не відвідує дитячий садок, цілісне сприймання природи не є предметом обговорення в сім'ї);
- 2) за наявності впливу сім'ї та дошкільного навчального закладу.

При першому підході природні властивості (структура мозку), здібності дитини виступають не рушійними причинами, а умовами, що забезпечують сприймання нею природного середовища.

Розкриття вікової здатності дитини за допомогою зорового, слухового, нюхового, смакового й тактильного відчуттів самотійно зосереджуватися на природі, її предметах та явищах, мислити й говорити про сприйняте, уявляти чи відтворювати раніше пізнане потребує ґрунтовного аналізу механізмів здійснення окресленого. Оскільки *зоровий аналізатор*, вбираючи в себе досвід інших відчуттів, стає для дошкільника одним із основних засобів безпосереднього сприймання предметів і явищ природи, розпочнемо з розгляду його ролі.

Суттєвим стосовно обґрунтування значимості зорового аналізатора в самотійному цілісному сприйнятті природи є те, що уже з середини дошкільного віку з'являється уміння спостерігати за предметами і явищами природи та розглядати їх [1, с. 246]. Зазначене набуває більшої вагомості та забезпечує результативність досліджуваного процесу, оскільки протягом дошкільного віку зростає тривалість розглядання предметів: якщо у 3-4 роки зорове зосередження триває в середньому 6 хвилин, то у 5 років – 7 хвилин, а у 6 років – 12 хвилин.

Як свідчать дослідження Г. Костюка, протягом дошкільного віку значно підвищується гострота зору дітей [2, с. 106]. За В. Олійником, 5-6-річний вік дитини є сензитивним щодо розвитку зорового сприймання [3, с. 65]. С. Подмазін стверджував, що зоровий аналізатор «пропускає» до психіки дитини 80% інформації з оточуючого середовища [4, с. 44].

За системного впливу сім'ї та дошкільного закладу на процес формування цілісного сприймання природи в молодшому дошкільному віці діти розпізнають рослини найближчого оточення за будовою; розрізняють тварин; помічають особливості їх поведінки в залежності від стану погоди, пір року, місць перебування; зорово сприймають ознаки пір року, зміни на небосхилі. Вони охоче спостерігають за рослинами, тваринами, явищами природи; знаходять спільне і відмінне в зовнішніх ознаках, будові, догляді; виокремлюють видимі на темному небосхилі компоненти Космосу.

Наступним за ступенем значущості для сприймання природи є *слуховий аналізатор*. За його допомогою фіксуються та розрізняються звуки в природному середовищі, звуконаслідування тварин, мовлення людей. Наприклад, у молодшому дошкільному віці діти самотійно, без додаткових словесних спонукань, запитують у дорослих про невідоме в природному

середовищі. У старшому дошкільному віці діти запитують про те, що їх лякає у природі, з'ясовують правомірність своїх дій у довіллі.

Слід зазначити, що, за дослідженнями Б. Теплова, у дітей дошкільного віку розвивається швидше мовний слух, ніж звуковисотний [2, с. 106]. М. Безруких, С. Єфімова, Г. Люблінська вказують на те, що діти шести років дуже люблять слухати мовлення дорослих [5, с. 32]. А в молодшому шкільному віці слухання взагалі стає домінуючим видом діяльності, поступово переростаючи в окремий вид навчальної діяльності. Також зазначається, що 5-6-річний вік вважається сензитивним щодо розвитку слухового сприймання [3, с. 65].

У разі актуалізованого дорослими слухового сприймання природи діти дошкільного віку розрізняють ознаки та зміни в природі з опорою на слова посередника суб'єкт-об'єктної взаємодії, передають свої враження від спілкування з природою в повідомленнях, розповідях, співах тощо.

Дж. Гібсон, розкриваючи вікові здатності за допомогою нюхових, смакових і тактильних відчуттів сприймати природу, наголошує на тому, що дитина в процесі сприймання навколишнього середовища, роздивляючись, слухаючи, сприймаючи на дотик, нюхаючи, пробуючи на смак, починає його усвідомлювати [6, с. 366].

Важливість тактильних відчуттів у сприйнятті дитиною природи відзначав О. Запорожець. На його думку, переміщуючи предмети в просторі, діючи ними, розподіляючи їх на частини або групує в цілісність, дитина здобуває нові знання про властивості предметів, їх просторові й кількісні відношення, зв'язки між ними [7, с. 121].

Для дітей 5-6 років суттєвого значення набуває поєднання тактильного й зорового сприймання. Розкриваючи цю особливість сприймань, Г. Люблінська підкреслює, що рука як орган практичної дії ніби допомагає оку виділити деякі відмінні особливості предмета [8, с. 156].

Схожі підходи превалюють у роботах Л. Богуславської, С. Гончаренко, Л. Кондратенко. Для створення чіткого уявлення про складний об'єкт дитині дошкільного віку недостатньо його побачити, необхідно ще й помацати, аби порівняти образи, отримані від двох аналізаторів. Збільшення точності дотикового розпізнавання форм, розмірів та інших властивостей предметів відбувається прямо пропорційно віку дитини і досвіду здійснення цього прийому.

Варто зазначити, що перед початком навчання в школі питома вага нюхових, смакових, тактильних відчуттів значно зменшується, проте вони домінують у пізнавальній діяльності дітей молодшого дошкільного віку. Актуалізація дії названих аналізаторів забезпечує пізнання вихованцями дошкільних закладів освіти окремих властивостей предметів природи, а саме: температури та стану води; вологості піску, глини, ґрунту; міцності каміння, його фактури; розрізнення овочів та фруктів на дотик і смак.

Можливості дитини дошкільного віку самостійно сприймати природу визначаються функціонуванням наочно-дієвого, наочно-образного та виникненням образно-мовного мислення, що спирається на образи уявлень і здійснюється за допомогою слів [9, с. 158]. Дитина не тільки безпосередньо сприймає зовнішню сторону предметів і явищ, а й виявляє закономірності, істотні зв'язки, відношення між ними, тобто мислить.

За Г. Люблінською, словесні форми мислення дошкільників набувають

вигляду простих суджень з операціями порівняння, висновками і питаннями, які вони спочатку ставлять дорослим, а потім і самим собі [8, с. 272].

Суттєвим стосовно самостійного цілісного сприймання предметів природи є те, що у своєму мисленні дошкільники спираються як на враження від предметів, що сприймаються ними у даний момент і у відношенні яких, вони зараз діють, так і на уявлення, сформовані на основі раніше побаченого й почутого. У судженнях, міркуваннях діти починають зіставляти об'єкти, розкривати їх властивості й відношення.

У дітей старшого дошкільного віку інтенсивно формуються здібності до узагальнень, аналізу, абстрактного мислення [2, с. 117]. Вони починають цікавитися внутрішніми властивостями речей, розгадують і домислюють приховані причини тих чи інших явищ, замислюються над внутрішньою природою об'єкта або явища, встановлюють причинно-наслідкові зв'язки. Дітям 3-4 років стає доступним розуміння причинності. Суттєвий перелом у розумінні причинності настає приблизно в п'ять років, адже до 4,6% знижується відсутність пояснень і до 11,8% неадекватність тлумачень [1, с. 274].

За керованого сприймання природи діти молодшого дошкільного віку визначають залежність між станом ґрунту, піску, глини та їх зволоженістю; встановлюють взаємозалежність між станом рослин та поведінкою тварин; порівнюють між собою рослини і тварини; класифікують об'єкти довкілля за певною ознакою; роблять спроби висунути елементарні гіпотези, нескладні припущення, обґрунтувати хід своїх думок. У віці 5-6 років у дітей виникає бажання виявляти та усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки й залежності, що існують між предметами та явищами оточуючої дійсності.

У старшому дошкільному віці з'являється нова важлива здатність: діти успішно виділяють спільні й відмінні ознаки двох уявлених, але відомих їм предметів. Порівнюючи раніше пізнані предмети чи явища, вони здійснюють аналіз, синтез уявлених об'єктів, явищ, понять та висловлюють результати цих процесів у формі суджень.

У результаті системного впливу сім'ї та дошкільного закладу діти старшого дошкільного віку розрізняють стани та якості повітря, води, ґрунту; встановлюють зв'язок між змінами температури повітря, станом води, ґрунту, рослин, поведінкою тварин, сільськогосподарською працею людей; з дозволу дорослого експериментують з природними об'єктами, роблять самостійні відкриття. У своїх міркуваннях вони здатні назвати причини явищ і таким шляхом прийти до їх розуміння. Важливо підкреслити те, що діти не тільки виділяють і розрізняють окремі галузі дійсності, але кожен галузь вони диференціюють на окремі значні сфери. У галузі живої природи бачать розбіжності між рослинами і тваринами, у галузі неживої природи розрізняють спокій і рух.

У дошкільний період розвиток мовлення здійснюється в двох основних напрямках: інтенсивно зростає словниковий запас, засвоюється морфологічна система мови; мова забезпечує перебудову пізнавальних процесів (уваги, мислення, пам'яті, уяви, сприймання). Діти старшого дошкільного віку спроможні висловлювати свої думки не тільки окремими реченнями, а й групами речень. До 6 років у них формується пояснювальна форма мовлення (міркування, пояснення способів дій, обдумування плану майбутньої діяльності, констатація тощо).

У мовленні дітей з'являються причинні (тому, що), цільові (щоб), наслідкові

(якщо) речення, що забезпечують можливість висловлюватися стосовно самотійно сприйнятого в природному середовищі. Важливим фактором розвитку осмисленого сприймання оточуючої дійсності є збагачення дитячого мовлення словами-назвами якостей, властивостей, станів предметів і відношень між ними.

Результативність цілісного сприймання природи як наслідок системного зовнішнього впливу полягає в тому, що вже в молодшому дошкільному віці діти правильно називають рослин, тварин, зірки (Сонце, Полярна Зірка), планети (Земля, Венера, Юпітер), стани погоди, повітря, води, ґрунту, глини, піску, природних явищ; складають невеличкі оповідання про відомих їм рослин та тварин, коментують свої трудові дії в природі. У старшому дошкільному віці – пояснюють залежність стану води від зміни температури, використовують у мовленні узагальнюючі поняття, якими позначають групи рослин або тварин, висловлюються щодо своїх вражень від споглядань явищ природи, Сонця, Місяця.

Істотну роль у самотійному сприйманні природи відіграє *пам'ять*. Г. Костюк, Г. Люблінська зауважують, що її розвиток у дошкільному віці характеризується якісними змінами: формується логічна пам'ять, підвищується точність упізнання об'єктів, продуктивність запам'ятовування. Якісні зміни відбуваються й у процесах упізнання, діти, впізнаючи об'єкти, більше спираються на їх родові ознаки [2; 7].

За системного впливу сім'ї та дошкільного закладу на процес сприймання дітьми природи, молодші дошкільники впізнають рослини найближчого оточення (дерева, кущі, трав'янисті рослини, декоративні квіти), відрізняють їх за будовою наземної частини, упізнають та розрізняють тварин, згадують назви відомих рослин і тварин, удаються до пригадування відомого. У старшому дошкільному віці діти впізнають на фотографіях, малюнках, ілюстраціях відомі планети й зірки.

Значну роль у сприйманні природи відіграє *уява* дитини. Чим старший дошкільник, тим менше його уява потребує опори на дії з предметами, які замінюються мовними актами. Випадки переходу до уяви, що виявляються тільки в мовних актах, спостерігаються вже в середньому дошкільному віці. Опора на слово дає можливість дитині подумки створити новий образ. Уява старших дошкільників має не тільки відтворюючий, але й творчий характер.

У старшому дошкільному віці формується створення образів, спрямоване заздалегідь поставленою метою [2, с. 114-115]. Уява поступово набуває рис деякої цілеспрямованості й певної довільності. Важливою властивістю уяви дошкільників є надання явищам та предметам природи людських якостей, почуттів. Асимілюючи явища природи, діти переносять на тварин, рослин й неживі предмети людські, зокрема і свої, сили, властивості, уподібнюють неживі предмети до живих і намагаються поводитися з ними так, ніби їм характерні риси людей. Властивість уяви дошкільників «оживляти», «олюднювати» природу забезпечує сприймання її об'єктів як суб'єктів, що є важливою умовою цілісного сприймання природи.

Щодо керованого сприймання природи наголосимо на тому, що в молодших дошкільників уява яскраво проявляється в образотворчій діяльності, оскільки діти малюють так, як уявляють. Улюбленими об'єктами малювання є люди, тварини, рослини. Старші дошкільники вдаються до творчої уяви у своїх розповідях про Космос.

Аналізуючи розвиток *уваги*, можна спостерігати, що внаслідок накопичення життєвого досвіду, утворення в головному мозку дитини асоціативних зв'язків, усе більша кількість предметів із природного середовища стає об'єктом уваги дошкільників. На сприймання природи значно впливає розширення об'єму уваги, зростання її стійкості, формування довільної уваги.

Якщо виникнення мимовільної уваги дитини спричинено силою, несподіваністю, новизною, незвичайністю, контрастністю подразника та рухомістю об'єкта сприймання [10, с. 76], то довільна увага дошкільника залежить від чіткого розуміння конкретної задачі, наявності звичних та сприятливих умов для діяльності, виникнення непрямих інтересів, залучення до активної діяльності, різних дій.

Суттєвим стосовно сприймання природи є те, що в дошкільному віці об'єктом уваги дитини стає слово. Назви предметів і дій викликають у її свідомості образи, створюються внутрішні умови для розвитку як мимовільної, так і довільної уваги. Дорослій людині стає легше за допомогою слова, вказівних жестів, міміки, виразу обличчя привертати увагу дитини до певних об'єктів природного середовища. Компетентність дітей дошкільного віку складають відомості про природу як цілісний організм, в якому взаємодіють повітря, вода, ґрунт, рослини, тварини, люди, в багатоманітності їх єдності, русі й мінливості та елементарні уявлення про зорі (Сонце), планети (у тому числі Земля та Місяць).

За керованого сприймання природи дошкільники ознайомлюються з повітрям, водою, ґрунтом (властивостями, якостями, станами), явищами природи (сезонними, природними), загальними закономірностями функціонування природи (повторюваністю і періодичністю процесів), рослинами, тваринами, людиною та зв'язками в природі на рівнях організму, популяції та угруповання.

На рівні організму діти пізнають такі види зв'язків: між органами рослини (тварини, людини), що забезпечують функціонування організму як цілісної живої системи (органи рослини, значення кореня та плоду для розвитку рослини; будова тіла тварини, особливості її зовнішнього вигляду; будова тіла людини, призначення та дія її органів і аналізаторів, вплив екологічного стану довкілля на стан здоров'я людини)); між рослиною (твариною, людиною) як відкритою динамічною системою та природним середовищем (пристосування рослини (тварини, людини) до сезонних змін у природному середовищі, залежність зовнішнього вигляду тварини від умов середовища, відповідність умов середовища до потреб організму рослини (тварини), залежність розселення тварини від наявності в природному середовищі корму, схованки). На рівні популяції дошкільники сприймають такі види зв'язків: між дорослими тваринами та їх потомством; між тваринами, об'єднаними у групи: зграї (птахи), сім'ї (бджоли), колонії (мурахи); між дитиною та членами родини; між дитиною та іншими людьми. На рівні угруповання в дошкільний період розвитку діти спостерігають та моделюють такі зв'язки: між об'єктами живої природи (між рослинами і тваринами, між тваринами різних видів); між об'єктами живої природи (рослинами, тваринами, людьми) та Сонцем, ґрунтом, повітрям, водою.

Сприймання дошкільниками природи має вияв у навчальній, трудовій, творчій та ігровій діяльності. Так, проведення дидактичних ігор «Знайди на

дотик (смак, запах)», «Знайди за описом» тощо спрямоване на формування в дітей уміння застосовувати й удосконалювати сенсорні вміння, способи зорового, слухового й тактильного обстеження предметів, порівнювати їх, поєднувати за ознаками (колір, форма, розмір, матеріал); встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ознаками предметів, їх призначенням та використанням. За вербальним описом чи названою ознакою впізнавати предмети природи, розрізняти рослин та їх частини, розпізнавати тварин.

У процесі навчальної діяльності, що характеризується міжпредметними зв'язками, забезпечується оволодіння знаннями в напрямку від найпростіших уявлень про окремі об'єкти, явища природи, їх властивості до узагальнених понять про функціонування природи, на основі яких діти виконують різні мислительні дії, у тому числі й встановлюють причинно-наслідкові зв'язки. Прикладом зазначеного можуть бути керовані вихователем спілкування про природу. У розповідях-поясненнях діти висловлюються стосовно сприйнятого під час прогулянок, а у розповідях-міркуваннях пояснюють, чому, на їх думку, падає листя з дерев, чому ведмідь спить узимку тощо.

Також старші дошкільники залучаються до відтворення у малюнках сприйнятого під час прогулянок. Це зображення технікою акварель стану неба й землі в різні пори року, сюжетне малювання природи в різні пори року з дотриманням при цьому розмірів, кольорів, форм предметів природи, осмислене відтворення об'єктів і явищ природи у продуктах власної зображувальної та образотворчої діяльності, ліплення об'єктів природи з глини.

Під час трудової діяльності забезпечується безпосереднє сприймання предметів та явищ природи, оскільки діти залучаються до сезонних робіт на ділянках, виконання обов'язків чергових у куточку природи, заготівлі корму для зимуючих птахів, збереження та відновлення природного середовища (охорона мурашників, первоцвітів), художнього оформлення клумб, догляду за рослинами, розвішування годівниць, підгодовування птахів, приготування корму для тварин, розмноження рослин різними способами.

У процесі залучення дітей до трудової діяльності проводяться короткочасні та довготривалі спостереження за результатами власної діяльності в природі, що сприяє формуванню уявлень про залежність стану довкілля від ставлення людини до нього, та систематичні спостереження за рослинами (зовнішнім виглядом, будовою, ростом, їх призначенням у природі), тваринами (будовою, харчуванням, способом їх пересування, пристосування до умов середовища) та явищами природи. Діти безпосередньо сприймають та розрізняють звуки, запахи, кольори, фактуру предметів природи.

Старші дошкільники залучаються до дослідницької роботи: встановлення залежності між висотою стояння сонця та кількістю тепла від нього; з'ясування якостей та властивостей повітря, води; визначення властивостей глини (затримує воду), піску (сипкий, пропускає воду), каміння (тверде); встановлення залежності між станом ґрунту (теплий, холодний, сухий, вологий) та ростом рослин; з'ясування умов, необхідних для проростання рослин; визначення гостроти нюху в тварин тощо.

Також для сучасної практики дошкільних навчальних закладів характерним є проведення цільових прогулянок до парків та скверів; мандрівок

екологічними стежинами, які розбиваються на території дитячого закладу та за його межами; висаджування на території дитячих садків необхідного «біорозмаїття» з метою ознайомлення дітей з видовим багатством об'єктів природи; розв'язування природничих задач (завдань, ситуацій); проведення еколого-психологічних тренінгів; дидактичних вправ; читання казок; ведення «Щоденника дерева», «Щоденника спостережень за птахами» тощо; складання екологічних проектів «Бережімо воду», «Прогноз погоди» та ін.; ознайомлення з народними природознавчими традиціями: легендами, повір'ями, прислів'ями, приказками, загадками, піснями, іграми тощо.

Організація ігрової, навчальної, трудової, творчої діяльності дошкільників спрямовується на ознайомлення дітей із сенсорними еталонами, розширення знань про форми, кольори, величини предметів природи, удосконалення прийомів їх обстеження, формування вміння групувати предмети за формою, кольором, матеріалом тощо. Старші дошкільники вчать аналізувати, порівнювати, узагальнювати сприйняте, і у такий спосіб розширюють знання про природу.

Взаємодія дошкільного закладу з сім'єю здійснюється в інтересах дитини й передбачає узгодженість вимог і дій вихователів та батьків. Останні активно залучаються до педагогічного процесу: продовжують удома спостереження, розпочаті в дошкільному закладі освіти, збагачують досвід дітей про природу під час читання книг, поїздок, догляду за тваринами, рослинами тощо.

З метою координування тематики сімейного спілкування на батьківських зборах обговорюються питання: «Про що нас запитують діти?», «Чи вміємо ми відповідати на запитання дітей?», «Як формувати пізнавальний інтерес дитини?» та ін.

Також діяльність вихователя спрямовується на ознайомлення батьків із організацією пізнавальної діяльності дитини щодо використання нею медіаторів пізнання, формування вміння орієнтуватися в моделях, схемах, планах та застосовувати в практиці повсякденного життя.

Висновки. Висвітлений у даній статті матеріал свідчить про суттєві набутки дошкільного періоду розвитку дітей і підтверджує необхідність урахування їхнього навчального і життєвого досвіду під час організації навчально-дослідницької діяльності в першому класі.

Список використаної літератури

1. Эльконин Д. Б. Детская психология. – М. : Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения РСФСР, 1960. – 328 с.
2. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. – К. : Рад. школа, 1974. – 272 с.
3. Подготовка студентов к работе с учащимися 6-летнего возраста: [учебное пособие] / под. ред. А. Я. Савченко. – К. : Вища школа, 1990. – 263 с.
4. Подмазін С. І. Оптимізація сприймання / С. І. Подмазін // Психолог. – 2004. – № 21-22. – С. 44.
5. Безруких М. М., Ефимова С. П. Знаете ли вы своего ученика? – М. : Просвещение, 1991. – 176 с.
6. Запорожец А. В. Избранные психологические труды : В 2 т. – Т. 1. – М. : Педагогика, 1986. – 320 с.
7. Люблинская А. А. Детская психология : [учебное пособие для студентов педагогических институтов] / А. А. Люблинская. – М. : Просвещение, 1971. – 415 с.
8. Навчання і виховання учнів 1 класу : [методичний посібник для вчителів] / упор. О. Я. Савченко. – К. : Видавництво «Початкова школа», 2002. – 464 с.
9. Крутецкий В. А. Психология / В. А. Крутецкий. – [2-е изд., перераб. и

доп.]. – М. : Просвещение, 1986. – 336 с.

10. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників : [метод. посіб.]. / З. П. Плохій. – К. : Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2002. – 173 с.

11. Плохій З. П. Формування екологічної мотиваційної діяльності дошкільнят / З. П. Плохій // Дошкільне виховання. – 2005. – № 7. – С. 19-21.

12. Запорожець О. В. Психологія / О. В. Запорожець. – К. : Радянська школа, 1967. – 222 с.

Татьяна Чернецкая. Дошкольный период развития ребенка как предпосылка эффективной организации учебно-исследовательской деятельности в первом классе.

В статье идет речь о восприятии детьми природы, которое прямо или косвенно организуется педагогами и родителями, или же происходит без их руководства. Материал раскрывается путем анализа психофизиологических возможностей детей дошкольного возраста и содержательного контента дошкольного образования как предпосылки эффективной организации учебно-исследовательской деятельности в первом классе.

Ключевые слова: зрительный анализатор, слуховой анализатор, обоняние, вкусовые и тактильные ощущения, мышление, речь, память, воображение, внимание, виды деятельности, учебно-исследовательская деятельность.

Tatiana Chernetskaya. Pre-school child development as a prerequisite for the effective organization of educational and research activities in the first form.

The article refers to children's perception of nature, which can be directly or indirectly organized by teachers and parent; or be developed without their instruction. The material is revealed by means of the analysis of preschool children's psychophysiological opportunities and substantive content of pre-school education as a prerequisite for the effective organization of educational and research activities in the first form.

Key words: visual analyzer, acoustic analyzer, sense of smell, taste and tactual sensation, thinking, speaking, memory, imagination, attention, types of activity, educational and research activities.